

Fig. 5. Advertentie in de Leeuwarder Courant van 30 september 1881 met daarin de aanbesteding van de afbraak van de boerderij waarop de welput was aangesloten (bron Koninklijke Bibliotheek).

Aanbesteding
 van het **afbreken** der oude HUIZINGE, bewoond door J. R. Heeringa te Bozum, en het terzelfde plaatse weder **opbouwen** van eene geheel nieuwe BOERENHUIZINGE, voor den WelEd.Gestr. Heer Mr. A. Looxma IJpeij te Rijperkerk.
 Gedrukte teekeningen en bestekken zijn tegen toezending van f 2 franco verkrijgbaar bij den Architect JACOB. R. NIJDAM te IJnsom.
 Aanwijzing ter plaatse Donderdag 6 Oct.
 Briefjes in te leveren vóór of op Woensdag 12 Oct. d. a. v.

opgebouwd (fig. 5).⁵ Op de Topografisch Militaire Kaart van 1850 staat deze oude woning al aangegeven. Het zal vermoedelijk dit boerenhuis (en de melkkelder daarvan) zijn geweest waarop de welput was aangesloten.

Vondstmateriaal

Op de stort, ontstaan tijdens het leeghalen van de put, zijn verschillende aardewerk- en steengoedfragmenten aangetroffen. De meest opvallende vondst is een steengoed randscherf met opstaand oor. Het fragment is bedekt met zoutglazuur met daarop kobaltversiering. Veelal wordt dit steengoed verzameld onder de termen 'Keulse potten' en 'Keuls aardewerk', maar aangezien er verschillende productiecentra waren zou het meer terecht zijn om het steengoed uit het Duitse Rijnland te noemen (Bartels 2011: 76-81). Een exacte datering van dit relatief kleine fragment is moeilijk te achterhalen gezien de lange traditie van dit steengoed, maar het voorwerp dateert vermoedelijk uit de 19de eeuw. Een tweede vermeldenswaardige vondst is een randfragment van een roodbakkerend geglazuurde platte bakpan met steel. De pan is zowel aan de binnen- als aan de buitenkant geglazuurd en heeft vermoedelijk op drie kleine pootjes gestaan. Roodbakkerend aardewerk heeft een lange gebruikstraditie die begint in de Late Middeleeuwen. De scherf uit de welput dateert op basis van de vorm en het glazuur uit de 18de of de 19de eeuw (Gawronski *et al.* 2012:

271-272). Een derde vondst is een randscherf van een kopje gemaakt van witbakkerend aardewerk (faience) en aan zowel de binnen- als buitenkant voorzien van een laag tinglazuur. Op de buitenkant is een restant van groene koperversiering zichtbaar en een beschadiging van een pin die gebruikt is om het kopje te bakken in de oven. De scherf is te klein om tot een sluitende datering te komen, al wordt vermoed dat het net als de andere in de put gevonden voorwerpen uit de 18de of de 19de eeuw dateert.

Conclusie

Constructies zoals de hier besproken welput te Boazum verdienen de nodige aandacht omdat ze een waardevolle blik bieden op het (in dit geval reeds verdwenen) nabije pand en bijbehorende bedrijfsvoering. De hoge capaciteit van de put oversteeg de vraag naar water voor normaal dagelijks gebruik binnen de huishouding en doet vermoeden dat de welput een functie vervulde binnen het agrarisch bedrijf. De aansluiting van de put op de nabijgelegen melkkelder lijkt deze aanname verder te onderbouwen.

De verfijnde houten constructie en het gebruik van de duizenden baksteentjes, evenals het noodzakelijke graafwerk getuigen niet alleen van de investering die benodigd was, maar ook van de technologische vaardigheid van de bouwers van de put. Dit laatste blijkt tevens uit het feit dat de put zo'n twee eeuwen na aanleg nog vrijwel ongeschonden is. Het gebruik van baksteentjes als filter garandeerde een zekere kwaliteit van het water. Aangezien er blijkbaar eisen werden gesteld aan de waterkwaliteit, is het goed mogelijk dat de put niet alleen koelwater voor de melkkelder leverde, maar tevens was- en drinkwater (voor vee).

Aanbeveling

Het is van grote toegevoegde waarde om archeologische fenomenen als de hier besproken welput aan te melden bij de RCE, opdat ze kunnen worden opgenomen in Archis. Geadviseerd